

Oče in sin v vasi na severu Vietnama, 1976

Poetika vsakdanjega življenja na črno-beli fotografiji

Marc Riboud Čeprav je bil pogosto v žariščih vojn in družbenih sprememb, se je dosledno izogibal fotografiranju človeške nesreče

Pred dvema letoma je minilo sto let od rojstva, prihodnje leto pa bo deset let od smrti Marca Ribouda, fotografa, katerega posnetki so ostali v spominu milijonov. Čeprav je večino svojega dela posnel, ko je bil član vodilne svetovne fotografske agencije Magnum, v njegovih fotografijah ni tematike smrti. Riboud je namreč slavil lepoto (vsakdanjega) življenja.

MILAN ILIĆ, Dunaj

V okviru tradicionalnega dunajskega meseca fotografije, ko mesto gosti vrsto dogodkov, povezanih s to umetnostjo, je na razstavi z naslovom *40 let okoli sveta* prikazanih štirideset Riboudovih fotografij. To ni le prvič, da so njegova dela na ogled v Avstriji, nekatere fotografije, ki jih je za razstavo (v Forumu na Schillerplatzu, do 2. novembra) izbrala kustosinja Karine Lisbonne, še nikoli niso bile razstavljene.

Mednje sodijo tiste, ki jih je posnel v sedemdesetih letih v Češkoslovaški. Riboud pokaže, da so idilični trenutki povsod po svetu podobni, na primer s fotografijo *Zaljubljeni par pod cvetočim drevom*, posneto v praškem parku, pa tudi s fotografijo *Ruški vojaki in ameriški turisti*, prav tako iz parka v Pragi. Na tej je sedem mladih, ki sedijo na široki klopi: na levi so štirje sovjetski vojaki v prazničnih uniformah, na desni pa trije ameriški turisti, dve dekleti in mladenič med njima. Mirno sobivanje v času hladne vojne, dobesedno.

Rojzen z geodetskim očesom

Rodil se je leta 1923 v Saint-Genis-Lavalu blizu Lyona. Prve fotografije je posnel na Svetovni razstavi v Parizu s fotoaparatom vest pocket, ki mu ga je oče podaril za 14. rojstni dan. Pri devetnajstih se je pridružil odporniškemu gibanju proti nemškemu okupatorjem. Poleti 1944 je sodeloval v bitkah na planoti Vercors, ko so francoski partizani po zavzeškem izkrcanju v Normandiji poskusili osvoboditi tudi del Francije. Nemške sile so proti njim

sprožile ofenzivo, največjo tovrstno proti odporniškemu gibanju v zahodni Evropi med drugo svetovno vojno, med katero so ubile na stotine ljudi, partizanov in civilistov. Riboud je vojno preživel in potem študiral na Ecole Centrale v Lyonu. Po diplomi je nekaj let delal kot inženir.

Ljubezen do fotografije ga ni nikoli minila, ravno nasprotno. V začetku petdesetih se je preselil v Pariz, kjer je spoznal znane fotografe, med njimi legendarnega Roberta Capa. Po besedah kustosinje je Riboud svoje fotografije nekajkrat pokazal velikemu mojstru Henriju Cartier-Bressonu, temu so bile všeč, vendar mu

Njegov opus je bil in ostaja predmet samostojnih razstav v prestižnih ustanovah, kot sta newyorški Mednarodni center za fotografijo in pariški Muzej moderne umetnosti.

ni takoj ponudil sodelovanja – dokler ni videl posnetka pleskarja, ki v meglenem dnevu barva Eifflov stolp. »Pleskar z vzdevkom Zazou je bil sproščen, meni pa se je vsakič, ko se je sklonil, da bi pomočil čopič v barvo, zavrtelo.« Zazou je na tej sliki resnično videti kot umetnik. Kompozicija fotografije je fascinantna. Cartier-Bresson, navdušen nad avtorjevimi občutki za kompozicijo, je izjavil: »Rodil se je z očmi geodeta, s prirojenim kompasom v očeh.«

Fotografija *Pleskar Eifflovega stolpa* je bila leta 1953 objavljena v znameniti ilustrirani reviji *Life*. Prva Riboudova fotografija, objavljena v tisku, je bila dovolj, da sta ga Cartier-Bresson in Capa povabila na agencijo Magnum, ki je združevala najboljše fotoreporterje zahodnega sveta. Začel je uresničevati svoje sanje.

Indija, Indokina, Kitajska, Japonska ...

Leta 1955 je potoval po Bližnjem vzhodu, čez Afganistan v Indijo, kjer je ostal eno leto in se tja potem vrnil leto pozneje. Nekaj časa je bil v Kalkuti, nato se je odpravil na Kitajsko, kamor se je kasneje pogosto vračal. Njegovo prvo potovanje na Daljni vzhod je imelo končni cilj na Japonskem, od koder je 96 posnetkov vključil v svojo prvo fotografsko knjigo *Ženske Japonske (Women of Japan)*. Izšla je leta 1959 v Londonu z besedilom Christine Arnothy, francoske pisateljice madžarskega rodu. Slike prikazujejo Japonke v različnih okoljih, tako tiste, ki so ohranile tradicionalni način življenja, kot one, ki so sprejele sodoben življenjski slog.

Leta 1960 je tri mesece preživel v Sovjetski zvezi, potem se je odpravil v Alžirijo, v času vojne za alžirsko neodvisnost, nato pa v države podsaaharske Afrike, ki so se v tistih letih prav tako osvobajale kolonialne oblasti. Leta 1967 je posnel še eno fotografijo, ki mu je prinesla svetovno slavo in postala eden od simbolov gibanja proti ameriški udeležbi v vietnamski vojni. Prikazuje mlado žensko z rožo pred obrazom, obrnjeno proti kordonu pripadnikov ameriške narodne garde, v uniformi, s čelado na glavi in puško v rokah, z bajonetom (čeprav v toku). Dekle na sliki je tedaj 17-letna Jan Rose Kasmir, ena od več kot sto tisoč protestnikov, ki so 21. oktobra 1967 korakali proti Pentagonu v znak protesta proti vpletenosti ZDA v vietnamsko vojno. Tistega dne je v roki držala krizantemo.

Vse to je Riboud ovekovečil na fotografiji, ki jo je ameriška revija *Look* objavila v posebni številki decembra 1969 z naslovom *Končno soočenje: cvet in bajonet*, zatem pa mediji po vsem svetu in postala je simbol gibanja Flower power; ta slogan je pomenil pasiven odpor in nenasilje v boju mlade generacije proti družbenemu establišmentu v poznih šestdesetih in sedemdesetih letih. Dekle s fotografije je kasneje tudi postalo znano, čeprav si ni nikoli prizadevalo za publiciteto. Jan

Pleskar Eifflovega stolpa, Pariz, 1953. Fotografija je bila objavljena v ilustrirani reviji *Life*. FOTOGRAFIJE ©NACIONALNI MUZEJ AZIJSKE UMETNOSTI GUIMET

Rodil se je z očmi geodeta, s prirojenim kompasom v očeh.

HENRI CARTIER-BRESSON

Rose Kasmir se je šolala za masažno terapijo in to delo opravljala nekaj desetletij. Poročila se je in nekaj časa živela na Danskem z možem, nato pa se je s hčerko vrnila v ZDA. Občasno, tudi v tem stoletju, protestira proti vojni. Med drugim je bila leta 2003 v Londonu na demonstracijah proti vojni v Iraku – kamor je prišel tudi Riboud in tam jo je znova fotografiral.

Konec šestdesetih je bil Riboud eden redkih fotoreporterjev, ki so smeli fotografirati tako v Severnem kot Južnem Vietnamu, kjer je divjala vojna, proti kateri je protestirala hipijevska generacija. V osemdesetih je večkrat bival v Aziji in na Daljnem vzhodu, večinoma v Angkorju v Kambodži, prav tako v gorovju Huangshan (Rumene gore) na vzhodu Kitajske, kjer je naredil zelo poetične posnetke. Na Kitajskem je fotografiral tudi hitre in globoke družbene spremembe, kar je bila desetletja njegova stalna tema. Cartier-Bresson je bil na Kitaj-

skem v letih 1948 in 1949, ko je Mao Zedong s svojimi komunisti prevzel oblast v državi (razen na Tajvanu); po tem je bil Riboud fotograf z Zahoda, ki je dolga leta fotografiral na Kitajskem, kar skoraj nikomur drugemu ni uspelo.

Malo poskusov, veliko zadetkov

Čeprav je bil zaradi narave dela pogosto v žariščih političnih dogodkov, vojn in na drugih prizoriščih večjih družbenih sprememb, se je dosledno izogibal fotografiranju človeške nesreče in slabih človeških lastnosti. To je očitno na fotografijah,

Konec šestdesetih let je bil eden redkih fotoreporterjev, ki so smeli fotografirati tako v Severnem kot Južnem Vietnamu.

razstavljenih na Dunaju. »Želela sem podariti poetični, humanistični vidik Riboudovega opusa,« pravi kustosinja Karine Lisbonne. »Med drugo svetovno vojno je

doživel marsikaj, bil je v odporiškem gibanju, po vojni pa ni hotel snemati konfliktov. Druga stvar, ki sem jo hotela pokazati z izborom fotografij za razstavo, je njegov občutek za strukturo slike, za kompozicijo.« Kustosinja, ki pozna avtorjevo družino in ima dostop do njegovega arhiva, dodaja, da mu je z razmeroma malo posnetki – celo po fotoreporterskih standardih v času analogne fotografije, ko se je smel celo na filmu – uspelo narediti številne izjemne fotografije. »Pogosto je imel na enem filmu več odličnih posnetkov, kar je bila redkost med njegovimi kolegi.«

Za svoje delo je prejel celo vrsto nagrad. Njegov opus je bil in ostaja predmet samostojnih razstav v prestižnih ustanovah, kot sta newyorški Mednarodni center za fotografijo in pariški Muzej moderne umetnosti, njegove fotografije so v zbirkah številnih znanih muzejev. Proti koncu življenja je Nacionalnemu muzeju moderne umetnosti – Centru Georges Pompidouja v Parizu podaril 192 originalnih fotografij, posnetih med letoma 1953 in 1997, v obdobju, ko je delal za Magnum. Marc Riboud je umrl avgusta 2016, nekaj mesecev po 93. rojstnem dnevu. Njegov arhiv hrani Nacionalni muzej azijske umetnosti Guimet v Parizu.

Dekle z rožo, Washington, 1967

Prepovedano mesto pozimi, Peking, 1957